

trokken, ditmaal door luid alarmerende adulte Scholeksters en Kluten boven het zuidelijk deel van het Posthuiswad. Zij voerden vliegend aanvallen uit op de Grote Mantelmeeuw, die naar nu bleek een juveniele Kluut vasthield aan de rug. Vervolgens werd deze Kluut verschillende malen op de grond gebeukt en met behulp van felle houwen in het nek- en ruggebied binnen 30 seconden gedood. In de volgende minuten werd de kop van het lichaam getrokken en een deel van de grote vleugelspijeren opgegeten. Ondertussen werd de meeuw steeds aangevallen door minimaal twee adulte Scholeksters en een adulte Kluut. Andere Kluten en Scholeksters stonden op een afstand toe te kijken. De meeuw weerde de aanvallen slechts zwakjes af met wat kopbewegingen en leek niet echt gestoord tijdens zijn bezigheden. De vogel at slechts een relatief klein deel op en vloog toen zonder aanwijsbare oorzaak weg richting duinen (noord).

De Grote Mantelmeeuw heeft een breed voedselspectrum. Het hoofdvoedsel bestaat uit vis, maar ook vogels worden gegeten (Cramp & Simmons 1983, Glutz & Bauer 1982). In het broedgebied worden jongen van in kolonie broedende vogels gepredeerd, zoals Papegaaiduikers *Fratercula arctica* en Noordse Pijlstormvogels *Puffinus puffinus*. Ook adulte vogels worden gegeten, veelal zieke of gewonde individuen (Cramp & Simmons 1983).

De lijst van gepredeerde vogelsoorten (20 inclusief kannibalisme, Cramp & Simmons 1983) bestaat vrijwel uitsluitend uit zeevogels. De Kluut is nog niet eerder vastgesteld als prooi. Recent werd een geval beschreven van een Kluut als prooi van een adulte Zilvermeeuw *L. argentatus* (Van der Lee 1986).

Navraag bij enkele wadvogelonderzoekers leverde nog een tweetal vogelsoorten op, die niet in Cramp & Simmons (1983) of Glutz von Blotzheim & Bauer (1982) worden genoemd: (1) In de nazomer van 1977 namen Piet Zegers en Leo Zwarts waar hoe een ogenschijnlijk gezonde Tureluur door een Grote Mantelmeeuw werd gepredeerd op het wad ter hoogte van Paesens (Fr). (2) In september 1978 zagen dezelfde waarnemers op het wad ten noorden van Ferwerd (Fr) hoe een Smient *Anas penelope* werd aangevallen door een Grote Mantelmeeuw. De uiteindelijke afloop was niet geheel zeker. Waarschijnlijk werd de Smient uiteindelijk gedood.

Summary *Adult Great Black-backed Gull Larus marinus seizes juvenile Avocet Recurvirostra avosetta.*

An adult Great Black-backed Gull seized and killed a foraging full grown juvenile Avocet within 30 seconds on the mudflat of the Waddenisland Vlieland. The bird was approached in low flight. A part of the pectoral muscles was eaten, despite severe attacks of an adult Avocet and two Oystercatchers *Haematopus ostralegus*. After 2-4

minutes the corpse was left, seemingly without a specific reason.

A small survey among bird-watchers revealed two more prey species, not mentioned before in literature: an adult Redshank *Tringa totanus* and an adult Wigeon *Anas penelope*, although the latter has only probably been killed.

Literatuur

- CRAMP S. & SIMMONS K. E. L. 1983. The birds of the Western Palearctic, Vol. 3. Oxford University Press, Oxford.
- VAN DER LEE H. F. 1986. Zilvermeeuw *Larus argentatus* grijpt Kluut *Recurvirostra avosetta* in de vlucht. *Limosa* 59: 191.
- GLUTZ VON BLOTZHEIM U. N. & BAUER K. M. 1982. Handbuch der Vögel Mitteleuropas Band 8/1. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.

D. Heg, Donderslaan 21, 9728 KN Groningen

Het is duidelijk dat zowel de Grote Mantelmeeuw als de Zilvermeeuw zich met enige regelmaat aan andere vogels vergrijpen. Dat het soortenspectrum daarbij zeer breed is, wordt in de bovenstaande korte bijdragen en een bijdrage in *Limosa* 62 (1) nog eens benadrukt. Hoewel vogels als prooi voor de meeuwen meestal niet van werkelijk belang zijn, kan door herhaalde predatie plaatselijk invloed worden uitgeoefend op vogelgezelschappen. Beschrijvingen van incidentele waarnemingen kunnen mogelijk een aanleiding vormen tot meer gericht onderzoek. Met de bovenstaande bijdragen willen wij de reeks voorlopig besluiten (*red.*).

Over het gezamenlijk jagen van Boomvalken *Falco subbuteo*

In de laatste week van augustus en de eerste twee weken van september 1990 werden nabij het Willemsduin op Schiermonnikoog regelmatig één of twee Boomvalken jgend waargenomen. In deze tijd van het jaar wemelen de vlier- en duindoornbosjes hier van de kleine zangvogels. Deze bosjes vormen de eerste opgaande begroeiing voor trekvogels die na een trektocht over zee vanuit het oosten en noordoosten aankomen. Ook op de kale zandplaat en op de kwelder ten oosten van het Willemsduin kunnen op goede trekdagen zangvogels worden aangetroffen.

Op de middag van 7 september 1990 zag ik een ♀ Smelleken *Falco columbarius* tijdens een snelle jachtvlucht laag over de kwelder een Gekraagde Roodstaart *Phoenicurus phoenicurus* uit de zee-kraalvegetatie opjagen. De Gekraagde Roodstaart schoot de lucht in, waarna een lange achtervolging begon. De vogel fladderde, gegrepen door de harde wind, in een grillige vlucht gestaag omhoog, in spiralen achtervolgd door het Smelleken. Wan-

neer het Smelleken iets boven de Gekraagde Roodstaart uitkwam, werd een aanval ondernomen. De Gekraagde Roodstaart wist echter telkens door een onverwachte manoeuvre uit de klauwen van het Smelleken te blijven.

Tijdens het volgen van dit luchtduel verscheen plotseling een Boomvalk in glijvlucht in beeld. Een twintigtal seconden later vloog nogmaals een Boomvalk door het beeld, ook ditmaal zonder zich te mengen in de achtervolging. Al spoedig bleek dat de Gekraagde Roodstaart en het Smelleken door twee adulte Boomvalken omringd waren. Een van de Boomvalken pleegde plotseling een uitval, die door de Gekraagde Roodstaart werd ontweken. De andere Boomvalk plaatste direct daarop ook een stootduik, waarna een derde vangpoging (door de eerste Boomvalk) succes had. De Boomvalken gingen er snel met de prooi vandoor, terwijl het Smelleken nog een tijdje rondcirkelde.

De overeenkomsten met de waarnemingen van Ouweeneel (1982) en Ens (1983) zijn frappant wat betreft type habitat (open terrein met weinig dekking) en tijd (nazomer). De vraag is hoe lokaal of algemeen gezamenlijke jacht van Boomvalken is, en wat de redenen zijn om gezamenlijk te gaan jagen. Om met het laatste te beginnen: onderzoek aan de Aplomadovalk *Falco femoralis* in Mexico wees uit dat gezamenlijk jagende vogels ruim twee keer zo succesvol waren als solitair jagende vogels. Ook hier ging het om open terrein, zoals savannes (Hector 1986). Een hogere vangkans zou dus een belangrijke reden kunnen zijn om gezamenlijk te jagen.

Adulte vogels, zoals waargenomen door Ouweeneel (1982), zouden met deze jachtmethode gemakkelijker kunnen voldoen aan de grote vraag naar voedsel aan het eind van het broedseizoen (ouders en jongen), terwijl jonge vogels (Ens 1983) wellicht op die manier met succes gewervelde prooien kunnen vangen, iets wat zelden of nooit werd waarge-

nomen in de eerste maand na het uitvliegen (Bijlsma 1980). Verwantschap tussen beide participanten lijkt daarbij van belang, hetzij als paar (Ouweeneel 1982, Schols 1987), hetzij als jongen uit hetzelfde nest (Ens 1983). Hoe algemeen gezamenlijke jacht door Boomvalken voorkomt, is onbekend. Evenmin is bekend of deze jachtmethode alleen in open terrein wordt toegepast, en wat de invloed is van het prooiaanbod op het al dan niet toepassen van deze jachtmethode.

Summary *About cooperative hunting of Hobbies Falco subbuteo.*

A description is given of two adult Hobbies catching a Redstart *Phoenicurus phoenicurus* over a saltmarsh on the Wadden Sea Island of Schiermonnikoog on September 7th, 1990. The area is flat, without much cover and swarming with passerines during migration. The same Redstart had been chased and attacked unsuccessfully by a Merlin *Falco columbarius* for several minutes just before the Hobbies showed up. The Hobbies performed three alternate attacks, the last one being successful.

Literatuur

- BIJLSMA R. 1980. De Boomvalk. Kosmos, Amsterdam.
ENS B. 1983. Boomvalken *Falco subbuteo* jagen gezamenlijk op trekkende zangvogels. Limosa 56: 59.
HECTOR D. P. 1986. Cooperative hunting and its relationship to foraging success and prey size in an avian predator. Ethology 73: 247-257.
OUWENEEL G. L. 1982. Gezamenlijk jagende Boomvalken *Falco subbuteo*. Limosa 55: 60.
SCHOLS R. 1987. Gezamenlijk jagende Boomvalken *Falco subbuteo*. Limosa 60: 41.

Martin Poot, Theemsdreef 89, 3562 EB Utrecht

Met bovenstaande waarnemingen is het verschijnsel van gezamenlijk jagende Boomvalken voldoende vastgelegd (*red.*).